

HYBRID PROCEDURE OF CHECKING INDIVIDUALS AND COMPANIES

HYBRYDOWA PROCEDURA SPRAWDZEŃ OSÓB I FIRM

ABSTRACT

The article contains a hybrid structure of checking worked out on the basis of existing solutions: verifications for granting access to classified information and procedures for issuing an industrial security clearance before companies will start to work with foreigners. The hybrid structure of checking illustrates that cooperation of appropriate government agencies with NGOs could give Poland tangible benefits on many fields. But it can be achieved only when there will be no interference to their scope of duties. It is shown that the application of best practices and makes the necessary corrections to errors, will introduce a state of better security against criminal groups.

STRESZCZENIE

Artykuł zawiera hybrydową strukturę sprawdzeniową wypracowaną na podstawie istniejących rozwiązań z zakresu: sprawdzeń udzielania dostępu do informacji niejawnych oraz procedur wydania poświadczenia bezpieczeństwa przemysłowego przed przystąpieniem firm do wykonywania prac z obcokrajowcami. Hybrydowa struktura sprawdzeniowa obrazuje, iż współdziałanie odpowiednich instytucji rządowych i pozarządowych bez wzajemnego ingerowania w zakres swoich obowiązków może dać Polsce w perspektywie bardzo wymierne korzyści na wielu płaszczyznach. Przedstawiono, iż zastosowanie sprawdzonych procedur z wprowadzeniem niezbędnych poprawek do wykazanych błędów wprowadzi również stan lepszego bezpieczeństwa wobec grup przestępczych.

KEYWORDS: *immigrants, non-governmental institutions, the procedure of checking, screening, security clearance, technical aspects of the protection of classified information*

SŁOWA KLUCZOWE: *emigranci, instytucje pozarządowe, procedura sprawdzeń, postępowanie sprawdzające, poświadczenie bezpieczeństwa, techniczne aspekty ochrony informacji niejawnych*

WPROWADZENIE

Powołanie we wrześniu 1989 roku pierwszego po 50 latach niekomunistycznego rządu niepodległej Rzeczypospolitej z Tadeuszem Mazowieckim, jako premierem, i Leszkiem Balcerowiczem, jako wicepremierem odpowiedzialnym za gospodarkę i finanse, połączone było z ogromnym wyzwaniem politycznym i ekonomicznym¹.

Działania elit politycznych i aparatu państwa zmieniające po 1989 roku mechanizmy makrosystemowe zdecydowanie wspierały rozwój sektora prywatnego i kapitalizmu. Charakterystyka przebiegu transformacji wymagała jednak uwzględnienia także innych czynników nadających temu wsparciu kształty odbiegające od deklarowanych celów zmian systemowych w Polsce, w tym od oczekiwań środowisk biznesu i innych grup społeczno-zawodowych. Czynniki te były w przeważającej mierze produktem historycznej specyfiki rozwoju kraju oraz dziedzictwa poprzedniego systemu, a łącznie określiły wyjściowe warunki transformacji. Nałożyły się na nie również inne czynniki, wynikające z nowych reguł wprowadzonych już w latach 90. i ze zmian zachodzących w coraz bardziej autonomicznych sferach życia społecznego, które nadawały własną dynamikę procesowi przemian.

W sferze politycznej można w tym zakresie wymienić niską sprawność aparatu państwa dostosowanego do innych warunków systemowych, słabość partii politycznych i innych reprezentacji interesów, jak również obecność wzorów działania wytworzonych w odpowiedzi na odmienne wyzwania cywilizacyjne.

W dzisiejszej dobie doszły Polsce kolejne bardzo ważne wyzwania i zadania związane z bardzo dużą odpowiedzialnością związaną z członkostwem Polski w Unii Europejskiej, która przechodzi próbę rozwiązania problemu z migracją² związaną zarówno z konfliktem zbrojnym pomiędzy Federacją Rosyjską

z Ukrainą, jak i imigrantami³ z państw islamskich nękanych wojną wywołaną przez Państwo Islamskie⁴. Europa została zaskoczona kilkusetmilionowym napływem ludności islamskiej, innej kultury – rozwoju społecznego.

W procesie przemian ważną stała się również neutralizacja polityczna armii. Powstały obecnie model przewiduje jedynie szkolenie wojsk w duchu profesjonalizmu bojowego oraz jej powiązanie z demokratyzacją państwa, by wykonywane przez nią zadania nie naruszały jego procesów demokratycznych⁵. W tym celu m.in. powołano Służbę Kontrwywiadu Wojskowego (SKW). Jednym z wielu jej zadań była ochrona informacji niejawnych w jednostkach i instytucjach wojskowych RP. Wydaje się słuszne wykorzystanie tych doświadczeń obwarowanych legislacyjnie również wobec Unii Europejskiej, jak też NATO (m.in. procedur sprawdzeń osób i firm), które funkcjonują do dnia dzisiejszego⁶.

Zanim przejdę do podmiotowego zagadnienia, chciałbym zwrócić uwagę na możliwość zastosowania tej procedury w instytucjach zarówno rządowych, jak i pozarządowych, wobec firm i ich personelu, w celu zapobieżenia wniknięciu w ww. struktury osób niepowołanych np. z grup terrorystycznych, ze „świata przestępczego” bądź innych osób niepowołanych. (Jak wynika z badań, procedury sprawdzonej przez wojskowe służby specjalne od co najmniej 1999 roku).

PROCEDURA SPRAWDZEŃ UDZIELANIA DOSTĘPU DO INFORMACJI NIEJAWNYCH

Kierownik jednostki organizacyjnej po podjęciu decyzji o wyznaczeniu osoby na stanowisko wymagające dostępu do informacji niejawnych (zgodnie z książką obsady etatowej) polecał pełnomocnikowi ds. ochrony informacji niejawnych przygotować „Wniosek” (pismo), który po zatwierdzeniu przesyłał (w wypadku tajemnicy państwowej) do SKW w celu przeprowadzenia postępowania sprawdzającego ze wskazaniem klauzuli tajności („tajne” lub „ściśle tajne”), do jakiej kandydat będzie miał dostęp⁷. Pełnomocnik ds. ochrony informacji do „Wniosku” podpisanego przez kierownika (dyrektora) dołączał Ankiety Bezpieczeństwa Osobowego (ABO) (która występowała tylko i wyłącznie w jednym egzemplarzu), wypełnioną osobiście przez osobę ubiegającą się o dany etat⁸. Wypełnienie ABO automatycznie tworzyło zbiór informacji

niejawnych – personalnych⁹. Następnie dokumenty były rejestrowane w kancelarii niejawnej. Podczas wysyłania ABO od wypełniającego do SKW nikt, oprócz pełnomocnika ds. ochrony informacji, nie miał prawa wglądu do tych informacji¹⁰. Jest to pierwsza i ostatnia sytuacja, gdzie pełnomocnik ma kontakt z ABO wysyłąną do Służby Kontrwywiadu Wojskowego, która ochrania kontrwywiadowczo daną jednostkę organizacyjną. Po zarejestrowaniu i zapakowaniu w kopertę dokumentów w kancelarii niejawnej, bez możliwości zapoznania się przez kancelistę z danymi, były one przesyłane pocztą niejawną do SKW. Tam, na podstawie wniosku kierownika jednostki organizacyjnej, wszczynane było postępowanie sprawdzające specjalne lub poszerzone, w zależności od wskazania potrzeb przez kierownika jednostki organizacyjnej.

Postępowanie specjalne dotyczyło opracowania kandydata z możliwością dostępu do tajemnicy państwowej o klauzuli „ściśle tajne” i niższe. Natomiast postępowanie poszerzone dotyczyło opracowania kandydata z możliwością dostępu do tajemnicy państwowej o klauzuli „tajne” i niższe. Jak wynika z dostępnych materiałów normatywnych, SKW dokonywała stosownych sprawdzeń uzyskanych informacji na temat osoby sprawdzanej (m.in.: poprzez rozmowy z osobami polecającymi podanymi w ABO, w kartotekach powszechnie niedostępnych, Policji, Żandarmerii Wojskowej, Więziennictwie, Straży Granicznej). Uzyskane informacje były poddawane analizom z zachowaniem najwyższego stopnia ich bezpieczeństwa, następnie wyniki były weryfikowane i poddawane procesowi decyzyjnemu o pozytywnym bądź negatywnym wydaniu „Poświadczenia Bezpieczeństwa Osobowego” (PBO)¹¹.

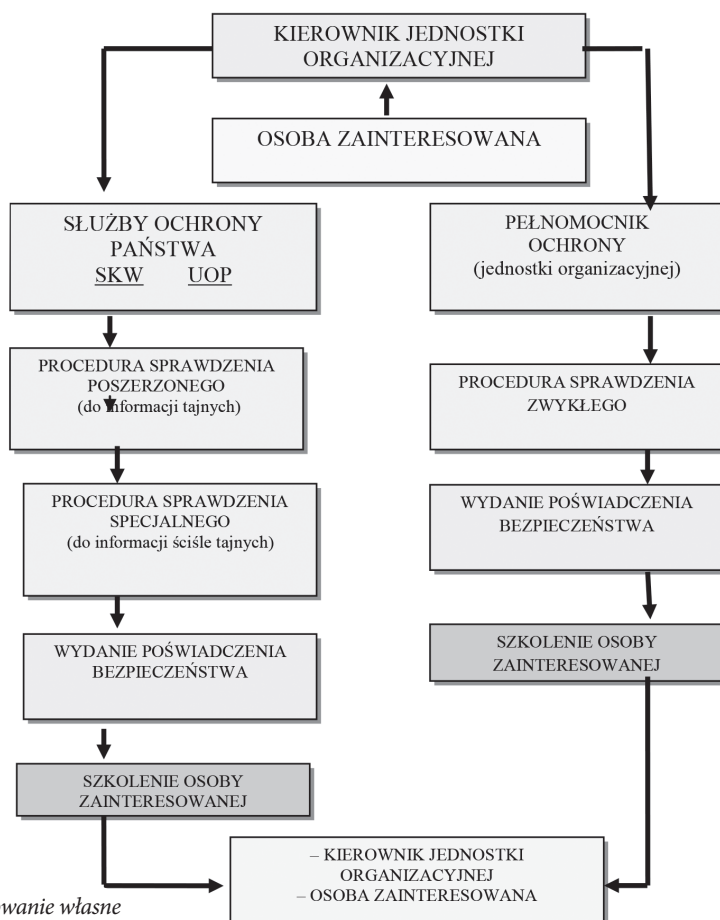
Służba Kontrwywiadu Wojskowego po dokonaniu stosownych sprawdzeń, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawowymi, wystawiała osobie sprawdzanej PBO upoważniające do dostępu do informacji niejawnych, dokument był jawny. Ponadto wykonywane były dwie kopie PBO, z których jedna trafiała do teczki akt postępowania sprawdzającego, natomiast druga kopia przesyłana była wraz z oryginalnym PBO do kierownika zlecającego postępowanie.

Wszystkie dokumenty z informacjami o osobie sprawdzanej trafiały do archiwum, gdzie były przechowywane. PBO wraz z pismem przewodnim odsyłane były do kierownika jednostki organizacyjnej, gdzie kopia trafiała do akt personalnych pracownika, natomiast oryginał przekazywany był osobie sprawdzanej.

Podobny sposób prowadzenia postępowania sprawdzającego upoważniającego osobę sprawdzaną do tajemnicy służbowej („Zastrzeżone” i „Poufne”) prowadził pełnomocnik dowódcy (kierownika jednostki organizacyjnej) ds. ochrony informacji niejawnych, obejmując jednak mniejszym zakresem sprawdzeń danych osobowych (zgodnie z obowiązującymi przepisami normatywnymi). Opisaną procedurę sprawdzeń udzielania dostępu do informacji niejawnych przedstawiono poniżej w formie graficznej.

Schemat 1.

Kolejność postępowania w udzielaniu dostępu do informacji niejawnych

Źródło: Opracowanie własne

Drugim – obok poświadczenia bezpieczeństwa – warunkiem uzyskania dostępu do informacji niejawnych było odbycie przeszkolenia w zakresie ochrony tychże informacji, przeprowadzonego przez służby ochrony państwa (SKW) lub pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych. Miało to na celu zapoznanie danej osoby z zagrożeniami ze strony obcych służb specjalnych i organizacji terrorystycznych; przepisami dotyczącymi ochrony informacji niejawnych oraz odpowiedzialności za ich ujawnienie; sposobami ochrony oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia lub w przypadku ich ujawnienia; odpowiedzialnością karną, dyscyplinarną i służbową za naruszenie przepisów o ochronie informacji niejawnych. Po spełnieniu ww. warunków osobie sprawdzanej wydawane było poświadczenie bezpieczeństwa osobowego oraz zaświadczenie stwierdzające odbycie przeszkolenia, zgodnie ze wzorami zawartymi w odpowiednich rozporządzeniach Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Kolejne postępowania sprawdzające wobec osób mających dostęp do informacji poufnych będą prowadzone co 10 lat; tajnych – co 5 lat, ściśle tajnych – co 3 lata¹². W razie wątpliwości, czy dana osoba daje rękojmię zachowania tajemnicy, kolejne sprawdzenie mogło być dokonane wcześniej.

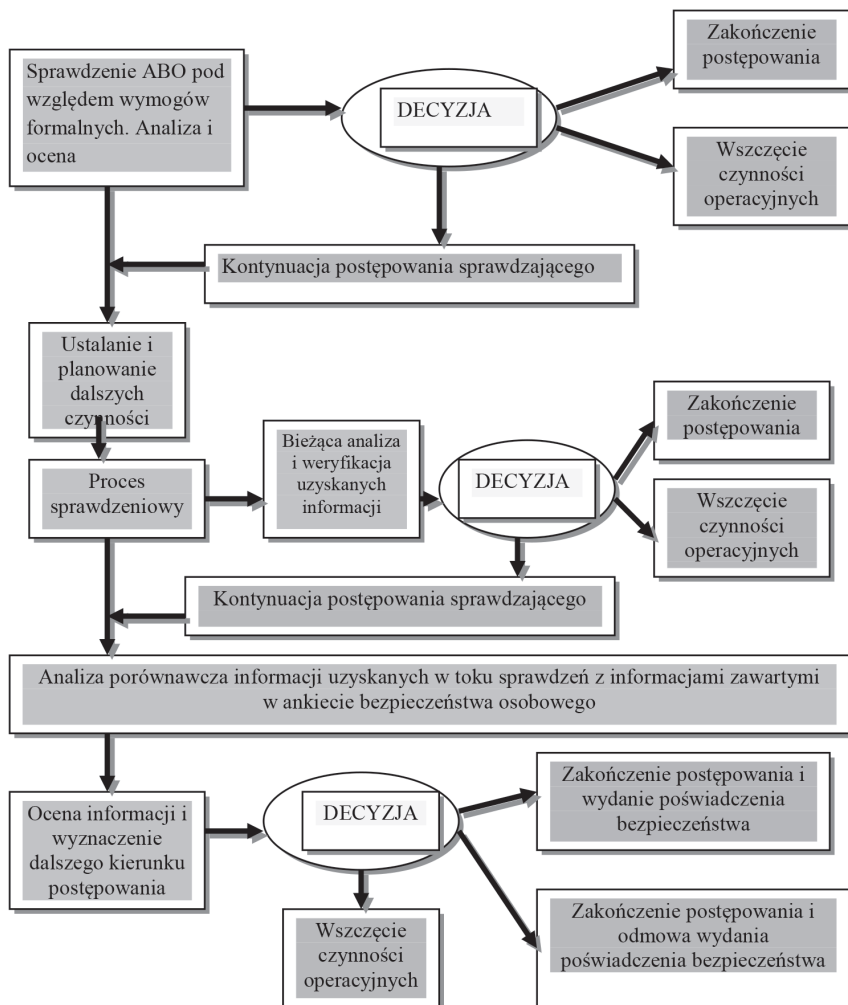
Nieuzyskanie kolejnego „poświadczenia bezpieczeństwa” mogło być podstawą do odwołania osoby sprawdzanej ze stanowiska.

Na podstawie przeprowadzonych badań wynika, iż procedura sprawdzania osobowego (informacji personalnych) każdorazowo po zakończeniu ważności poświadczenia bezpieczeństwa osobowego wszczynana była od podstaw. Tworzone były kolejneteczki akt (które po kilka sztuk na osobę zalegały archiwa), z dokumentami w nich powtarzającymi się, m.in.: skrócone akty urodzenia, akty małżeństwa (pomimo stałego związku małżeńskiego) – przez co obciążane były dodatkową pracą i kosztami urzędów w całym kraju, z których SKW te dokumenty uzyskiwała.

Kolejną trudność stanowiły dla osób sprawdzanych od nowa wypełniane ankiety bezpieczeństwa osobowego, gdzie występowała bardzo duża ilość danych, informacjio najbliższych, znajomych itp. Osoby, które nie zostawiły sobie tych danych, przy wypełnianiu pierwszej ankiety zmuszone były ponownie je zbierać po całej rodzinie i wśród znajomych niejednokrotnie zamieszkałych w całym kraju i za granicą.

Schemat 2.

Postępowanie SKW z informacjami w postępowaniu sprawdzającym

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie ostatnich wyników doświadczeń okazuje się jednak, że przedstawiony model ma bardzo poważne niedociągnięcia.

Zagadkowa kradzież w Swarzędzu: Konwojent ukraść 9 mln zł w lipcu 2015 roku. Gdy dwaj z nich wyszli z auta, by umieścić pieniądze w bankomacie, ich kolega odjechał. Był świetnie przygotowany. Z auta, które później porzucił, usunął wszystkie ślady – samochód został „wylany” chlorem. Śladów szukano także w miejscu pracy ochroniarza. Ale i tu policjanci niewiele znaleźli – szafka ochroniarza została dokładnie wyczyszczona. Nie było na niej żadnych odcisków palców. Być może śledczym pomoże portret pamięciowy uciekiniera, który ma zostać sporządzony przez policję. Z ustaleń wynika, że konwojent w przeszłości pracował w Łodzi, posługiwał się dokumentami na nazwisko Duda. Kilka miesięcy temu zaczął pracować w Poznaniu. Podobno tłumaczył przeprowadzkę względami rodzinnymi. Po kradzieży okazało się, że posługiwał się dokumentami i danymi osobowymi innego mężczyzny.

Powyższa sytuacja wskazuje na to, iż procedury sprawdzeniowe – jeżeli były takowe przeprowadzone wobec ww. osoby – nie były skuteczne. Dokumenty same w sobie okazały się fałszywe, a policja nie ma nawet „punktu zaczepienia”. Gdzie został popełniony błąd? Błąd tkwi w niezastosowaniu odpowiedniej procedury sprawdzeniowej bądź jej braku? Badana procedura w udzielaniu dostępu do informacji niejawnych również na pewnym jej etapie zawiera prawdopodobieństwo jej nieskuteczności. Mianowicie mowa o postępowaniach sprawdzenia poszerzonego (dopuszczająca do informacji „tajnych”) oraz procedurze sprawdzenia zwykłego (dopuszczająca do informacji „poufnych” i „zastrzeżonych”) – dlaczego? Dlatego że procedura sprawdzenia specjalnego (do informacji „ściśle tajnych”) w swoim postępowaniu ma dodatkowe „zabezpieczenie”, wskazanie przez osobę sprawdzaną trzech osób polecających (co jest oczywiście zgodne z przepisami ustawowymi) niepowiązanych rodzinie, ale takich, które znają osobę sprawdzaną co najmniej 2–3 lata i potwierdzą jej tożsamość. Oczywiście osoby polecające podczas prowadzenia sprawdzenia w ABO podają wszystkie swoje dane z dowodu osobistego, paszportu i innych dokumentów, które przewidział ustawodawca. Taka sytuacja eliminuje niemożliwość ustalenia bliższych danych osoby sprawdzanej.

Natomiast takich osób polecających ustawodawca nie przewidział w pozostałych procedurach dotyczących udzielania dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „poufne”, „zastrzeżone” i „tajne”.

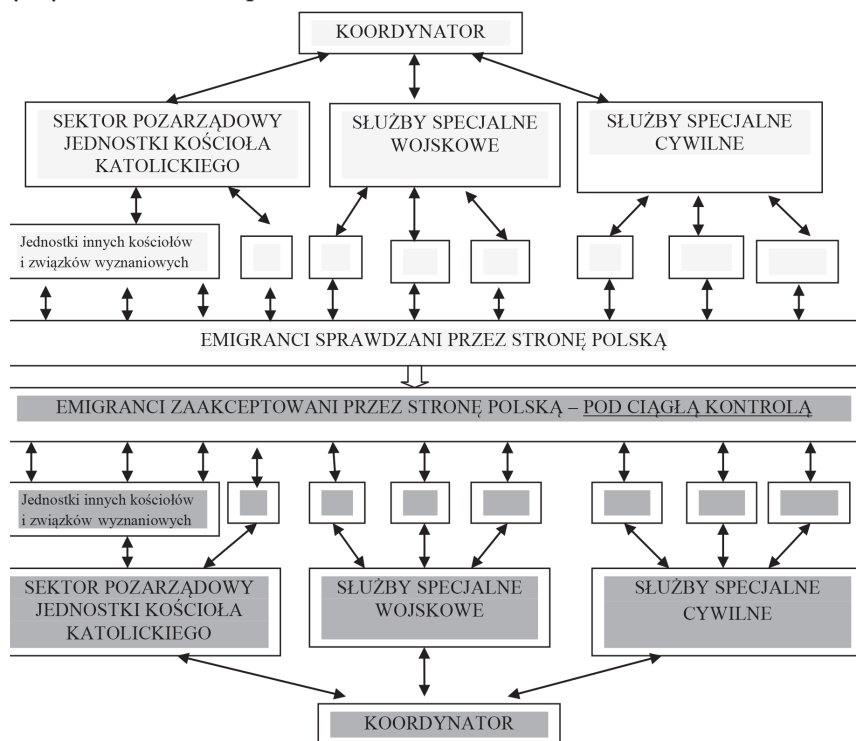

Napodstawie doświadczenia z konwojentem ze Swarzędza możemy stwierdzić, iż brak osób polecających zagraża realnie skuteczności postępowań sprawdzających.

Powyżej przedstawioną procedurę sprawdzeniową można wykorzystać w celu sprawdzenia imigrantów zarówno z Ukrainy, jak i z państw islamskich. Do tego procesu należy wykorzystać również instytucje pozarządowe w celu jak najbardziej kompletnego i dokładnego uzyskania informacji w potwierdzeniu ich (imigrantów) tożsamości, jak też faktycznego celu przybycia do Polski.

Schemat 3.

Hybrydowa struktura sprawdzeniowa

Źródło: opracowanie własne

Powyższa struktura hybrydowa charakteryzuje się tym, iż wykorzystane są w niej metody sprawdzeniowe zarówno instytucji rządowych, jak i poza-

rządowych działających w swoich pionach. Puste nieopisane pola hybrydowej struktury sprawdzieniowej stanowią niewiadomą (komórki bliżej nieznaną) poszczególnych instytucji, które będą wykorzystywać według swoich struktur jawnych i niejawnych.

1. Podmioty trzeciego sektora, z którymi administracja ma współpracować, to nie tylko organizacje pozarządowe, ale także: osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego (podmioty kościelne i wyznaniowe)¹³. Papież Franciszek zaapelował 6 września 2015 r., podczas niedzielnego spotkania z wiernymi na modlitwie Anioł Pański, do wszystkich parafii, wspólnot religijnych, klasztorów i sanktuariów w całej Europie o przyjęcie uchodźców. Ogłosił, że uchodźcy zostaną też przyjęci w Watykanie – żeby każda parafia katolicka w Europie przyjęła jedną rodzinę uchodźców.

2. Służby specjalne – instytucje, które prowadzą działania operacyjno-rozpoznawcze o charakterze niejawnym. Domeną służb specjalnych jest pozyskiwanie i ochrona informacji kluczowych dla zapewnienia wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa. Otóż urzędy obsługujące centralne organy administracji rządowej właściwe w sprawach bezpieczeństwa na gruncie przepisów prawa nazywa się służbami specjalnymi, zapewne ze względu na charakter wykonywanych przez nie zadań i roli, jaką odgrywają w systemie bezpieczeństwa narodowego. Z tym że w zakresie umiejscowienia tych służb w strukturze administracji rządowej występują między nimi pewne istotne różnice. Dwie spośród służb specjalnych funkcjonują w dziale administracji rządowej „obrona narodowa”. Tym samym urzędy szefów tych służb mają charakter organów resortowych, a więc takich, które funkcjonują w ramach działu administracji rządowej. Chodzi o szefa SKW i szefa Służby Wywiadu Wojskowego (SWW), którzy podlegają Ministrowi Obrony Narodowej jako organowi kierującemu działem administracji rządowej „obrona narodowa”. Trzy pozostałe służby specjalne, tj. ABW, Agencja Wywiadu (AW) i Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA), funkcjonują w administracji rzą-

dowej, a ich działalność jest nadzorowana przez odpowiedniego ministra. Co się z tym łączy, szefowie tych służb, a więc i szef ABW, podlegają Prezesowi Rady Ministrów i są, co do zasady, przez niego nadzorowani. Wszystkie ww. służby posiadają swoje metody i narzędzia pracy, które mogą być wykorzystane do opracowania i jak najdokładniejszego sprawdzenia imigrantów w szerokim pojęciu, a przede wszystkim od strony bezpieczeństwa. Prace w poszczególnych pionach instytucjonalnych powinny być prowadzone autonomicznie, a ich wyniki przesyłane do koordynatora byłyby wypadkową dającą ogólny obraz imigranta.

Koordinator (w jego składzie mogliby znajdować się przedstawiciele poszczególnych pionów) mając wyniki sprawdzeniowe, podejmowałby negatywne lub pozytywne decyzje co do sprawdzanych osób. Należy zauważyć, że weryfikacja pozytywna o przyjęciu i pozostawieniu imigranta w naszym kraju byłaby połowicznym sukcesem. Następny etap polegałby na objęciu wszystkich imigrantów „opieką” przez wszystkie ww. instytucje. Taka sytuacja będzie wymuszona przykrymi doświadczeniami innych państw (co prawda są to sporadyczne przypadki, ale jednak występują), w których rodziny imigranckie, np. z państw islamskich, wychowywały swoje dzieci, niektóre z nich później okazywały się terrorystami.

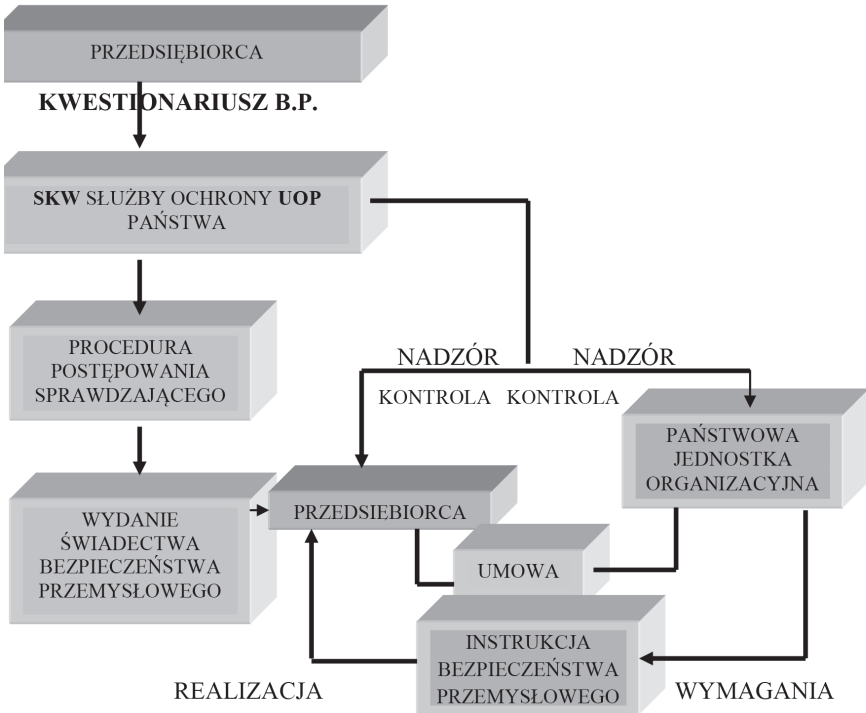
PROCEDURA WYDANIA POŚWIADCZENIA BEZPIECZEŃSTWA PRZEMYSŁOWEGO PRZED PRZYSTĄPIENIEM FIRM DO WYKONYWANIA PRAC Z OBCOKRAJOWCAMI

Poniższe zagadnienie poświęcone jest sytuacji, jaka hipotetycznie może powstać w Polsce. Wielu Ukraińców, którzy w wyniku konfliktu na wschodzie¹⁴ tego kraju przyjechali do Polski, gdzie starają się o status uchodźcy, twierdzi, że ten kraj jest jedyną dla nich szansą. Jak wiele innych ukraińskich rodzin, z obawy o własne bezpieczeństwo, zmuszeni byli porzucić pracę, opuścić własne domy i wyjechać. Wśród tych osób jest wielu bardzo wartościowych i wykształconych ludzi pracujących np. w ukraińskim przemyśle zbrojeniowym. Wysoko wykwalifikowanych specjalistów z różnych dziedzin przemysłu. Wobec sytuacji, w której działałoby się to w Polsce, można zastosować poniższe procedury z uwzględnieniem wcześniejszego zagadnienia dotyczącego sprawdzania

osób. Omawiana procedura była stosowana od 1999 roku, po wprowadzeniu ww. zmian mogłaby mieć zastosowanie w przyszłości. Procedura wydania poświadczenia bezpieczeństwa przemysłowego przedstawiała się następująco: badane jednostki organizacyjne przed przystąpieniem do wykonywania niejawnych prac występowały drogą pisemną do Służb Ochrony Państwa (SKW, UOP) o wydanie Poświadczenia Bezpieczeństwa Przemysłowego¹⁵.

Schemat 4.

Procedura udzielania świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego z obcokrajowcami

Źródło: opracowanie własne

Jednakże wcześniej te instytucje musiały zorganizować szereg przedsięwzięć związanych z przygotowaniem odpowiedniej bazy do zarządzania (ochrony IN) informacją niejawną zarówno od strony podmiotowej, jak i przedmiotowej. Podstawą do zarządzania informacją niejawną w zakresie bezpieczeństwa przemysłowego była instrukcja bezpieczeństwa przemysłowego, w której okre-

ślane były szczegółowe wymagania dotyczące ochrony informacji niejawnych, w tym w szczególności klauzula tajności oraz liczba osób mających do nich dostęp. Instrukcja bezpieczeństwa przemysłowego zawierała następujące wymagania dotyczące zapewnienia przez wykonawcę odpowiednich warunków ochrony informacji niejawnych: posiadanie kancelarii tajnej; posiadanie pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych; posiadanie pomieszczenia do pracy na materiałach, dokumentach zawierających informacje niejawne; określenie klauzuli tajności informacji przekazywanych wykonawcy w trakcie realizacji umowy; określenie klauzuli tajności informacji niejawnych, z jakimi będzie zapoznawany wykonawca, oraz warunków realizacji tego zapoznania; określenie warunków przetwarzania przekazanych informacji w systemach teleinformatycznych wykonawcy; określenie warunków dotyczących przyjmowania, przewożenia, wydawania materiałów niejawnych przez zamawiającego; określenie ilości osób realizujących umowę ze strony zamawiającego; określenie zasad powielania i niszczenia materiałów przekazywanych przez zamawiającego wykonawcy umowy; określenie warunków prowadzenia rozmów, których przedmiotem były informacje niejawne; określenie zasad postępowania przez wykonawcę z dokumentami niejawnymi w postaci zbroszowanej (instrukcje, publikacje) przekazanymi przez zamawiającego; określenie osoby odpowiedzialnej ze strony zamawiającego za nadzorowanie, kontrolę, szkolenie i doradztwo w zakresie realizacji obowiązku ochrony przekazanych wykonawcy informacji niejawnych; określenie warunków bezpieczeństwa fizycznego informacji niejawnych. Tereny i obiekty wykonawcy będą posiadać strefy bezpieczeństwa i administracyjne, a prace dotyczące informacji podlegających ochronie będą prowadzone u wykonawcy w strefie bezpieczeństwa, w specjalnie do tego celu przeznaczonym pomieszczeniu, posiadającym stosowne klauzule tajności informacji, zabezpieczenia fizyczne i techniczne. Jeżeli w związku z wykonywaniem umowy zostały wytworzone informacje niejawne, o przyznaniu im klauzuli tajności decydowała osoba wyznaczona z ramienia jednostki organizacyjnej, która zawiera umowę. Osoba ta była odpowiedzialna za nadzorowanie, kontrolę szkolenie i doradztwo w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę obowiązku ochrony przekazanych informacji niejawnych. Wniosek o przeprowadzenie postępowania sprawdzającego przed wydaniem

świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego składała jednostka organizacyjna, która zawierała umowę, do właściwej służby ochrony państwa. Taki wniosek zawierał adres jednostki organizacyjnej składającej wniosek i określał przedmiot umowy (zadania). Zawierał też pełną nazwę przedsiębiorcy (firmy), który ubiegał się o wydanie umowy (zadania). Ponadto określał najwyższą klauzulę tajności informacji niejawnych, do których dostęp miał się łączyć z wykonywaniem umowy. Do ww. wniosku dołączano ankiety bezpieczeństwa wszystkich osób, które miały mieć dostęp do informacji niejawnych w ramach realizowanej umowy, lub kopię posiadanych przez te osoby poświadczeń bezpieczeństwa oraz kwestionariusz bezpieczeństwa przemysłowego. Przedsiębiorca, jednostka naukowa lub badawczo-rozwojowa ubiegająca się o zawarcie umowy albo wykonująca umowę związaną z dostępem do informacji niejawnych lub wykonujący zadania na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, związane z dostępem do informacji niejawnych, mieli obowiązek ochrony tych informacji.

W kwestionariuszu bezpieczeństwa przemysłowego jednostka organizacyjna podawała następujące informacje: pełną nazwę przedsiębiorstwa (firmy), nr REGON¹⁶, nr NIP;¹⁷ pełny adres przedsiębiorstwa (firmy) oraz dokładne dane teleadresowe przedsiębiorstwa; status prawny (spółka z o.o., spółka akcyjna zgodnie z danymi zawartymi w wydruku KRS¹⁸); dane o strukturze organizacyjnej (oddziały, filie, pełne dane teleadresowe); dane o strukturze kapitałowej (wysokość kapitału akcyjnego – zakładowego – w PLN, dane podmiotów posiadających powyżej 5% głosów we władzy przedsiębiorstwa, aktualny wypis z rejestru sądowego, potwierdzoną kopię zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej); dane dotyczące władz lub organów zarządzających (nazwę stanowiska lub pełnioną funkcję, imię i nazwisko, imię ojca, PESEL¹⁹, adres zamieszkania); dane dotyczące systemu informacji niejawnych, a w tym: systemu ochrony osób (systemu doboru pracowników, wykazu stanowisk osób zatrudnionych do pracy, organizacji szkolenia z zakresu informacji niejawnych); systemu ochrony materiałów (organizacji i fizycznego zabezpieczenia kancelarii tajnej, organizacji i funkcjonowania pionu ochrony, potwierdzenia możliwości wytwarzania i przetwarzania informacji niejawnych w systemach teleinformatycznych, organizacji obiegu i przechowywania informacji niejawnych); systemu zabezpieczenia obiektów, który obejmuje: organizację ochrony fizycznej, opis posiada-

nego systemu alarmowego oraz systemu kontroli dostępu, wykaz pracowników uprawnionych do dostępu do informacji niejawnych, wykaz pracowników, którzy powinni mieć dostęp do informacji niejawnych w związku z postępowaniem zmierzającym do zawarcia umowy lub jej wykonaniem (ilość tych pracowników była określona w instrukcji bezpieczeństwa przemysłowego), wykaz osób odpowiedzialnych za ochronę przekazanych jednostce organizacyjnej informacji niejawnych. Wszelkie zmiany dotyczące danych zawartych w kwestionariuszu przekazywano w formie pisemnej, jako uzupełnienie do kwestionariusza, odpowiedniej służbie ochrony państwa. Obowiązek przekazywania informacji o zmianach obowiązywał zarówno w czasie prowadzenia, jak i w trakcie realizacji umowy. Po zebraniu przez kierownika jednostki organizacyjnej wszystkich ww. informacji przesyłano je do właściwej służby ochrony państwa (SKW, UOP) w celu przeprowadzenia postępowania sprawdzającego przed wydaniem świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego. W ramach prowadzonego postępowania sprawdzającego służba ochrony państwa (SKW) sprawdzała wszystkie przesłane informacje od kierownika jednostki organizacyjnej. W przypadku pozytywnego wyniku postępowania sprawdzającego służba ochrony państwa wydawała świadectwo bezpieczeństwa przemysłowego potwierdzające zdolność przedsiębiorcy (firmy) do zapewnienia ochrony informacji niejawnych przed nieuprawnionym ujawnieniem w trakcie realizacji danej umowy. Świadectwo bezpieczeństwa przemysłowego dotyczyło umowy lub zadania, w związku z którymi przeprowadzono postępowanie sprawdzające. Świadome podanie nieprawdziwych danych lub zatajenie prawdziwych danych w kwestionariuszu oraz pozostałych danych mogło stanowić podstawę do odmowy wydania świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego lub jego cofnięcia. W świetle obowiązujących przepisów prawnych odmowa wydania świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego nie wymagała uzasadnienia. Przedstawiciel przedsiębiorcy miał prawo, o ile nie zagrażało to istotnym interesom państwa, zapoznać się z danymi zebranymi w postępowaniu sprawdzającym, a w szczególności z danymi, które stanowiły podstawę odmowy. O uprawnieniu tym służba ochrony państwa obowiązana była poinformować upoważnione podmioty. W zależności od stopnia zdolności do ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową o określonej klauzuli wydawano świadectwo bezpieczeństwa przemysłowego odpowiednio:

Pierwszego stopnia (I) – potwierdzając pełną zdolność przedsiębiorcy, jednostki naukowej lub badawczo-rozwojowej do ochrony tych informacji.

Drugiego stopnia (II) – potwierdzające zdolność przedsiębiorcy, jednostki naukowej lub badawczo-rozwojowej do ochrony tych informacji, z wyłączeniem możliwości ich wytwarzania, przechowywania, przekazywania lub przetwarzania we własnych systemach i sieciach teleinformatycznych.

Za przeprowadzone postępowanie sprawdzające służba ochrony państwa pobierała zryczałtowane opłaty w wysokości wielokrotności kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Służba ochrony państwa wydawała świadectwo bezpieczeństwa przemysłowego, które zachowywało ważność od daty wydania przez okres: 5 lat – w przypadku umów lub zadań związanych z dostępem do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „ściśle tajne”; 7 lat – w przypadku umów lub zadań związanych z dostępem do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „tajne”. Postępowania bezpieczeństwa przemysłowego prowadzone były w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

Zatrudnianie obcokrajowców do niejawnych prac najprawdopodobniej umowałoby te osoby do prac o niższych klauzulach niż ściśle tajne czy tajne, chyba że mielibyśmy do czynienia z wybitnym specjalistą w bardzo specyficznych specjalistycznych projektach, które mogłyby dać Polsce wymierne korzyści.

PODSUMOWANIE

Hybrydowa struktura sprawdzeniowa obrazuje, iż współdziałanie odpowiednich instytucji rządowych i pozarządowych bez wzajemnego ingerowania w zakres swoich obowiązków może dać Polsce w perspektywie bardzo wymierne korzyści na wielu płaszczyznach. Kolejnym pozytywnym zastosowaniem przedstawionych procedur jest fakt, że były one w jakimś stopniu stosowane i sprawdzone, zostały odpowiednio obwarowane legislacyjnie. Obecna sytuacja w Europie i Polsce pozostawia bardzo mało czasu na opracowanie całkiem nowych procedur, które nie będą sprawdzone. Powstała sytuacja związana zarówno z imigracją, jak i konfliktem zbrojnym na Ukrainie nie jest najlepszym czasem na nowe eksperymentowanie. Zastosowanie sprawdzonych procedur z wprowadzeniem niezbędnych wykazanych aktualizacji (poprawek) wprowadzi również stan lepszego bezpieczeństwa wobec grup przestępczych.

Literatura

Maroń, D. (2012). *Organizacje pozarządowe – fundament społeczeństwa obywatelskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław. ISBN 978-83-229-3299-5.

Protokół ustaleń nr 32/91 posiedzenia Rady Ministrów z 9 lipca 1991 r.

Raport o działaniach żołnierzy i pracowników WSI oraz wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu i kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych w zakresie określonym w art. 67 ust. 1 pkt 1–10 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. „Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego oraz o innych działaniach wykraczających poza sprawy obronności państwa i bezpieczeństwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”. Warszawa 2007.

Słownik wyrazów obcych (1995). Wydawnictwo Naukowe PWN Spółka z o.o. Warszawa. Wydanie I. ISBN 8301114878.

Akty prawne

Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej Nr 2 z dnia 16.02.2005 r., poz. 4.

Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.) i wydane na jego podstawie przepisy dotyczące wywiadu środowiskowego.

Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60; Nr 85, poz. 727; Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199).

Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

Umowa między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego o ochronie informacji. Bruksela, 6 marca 1997 r.

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 65 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. Tekst ujednolicony po zmianie z 15 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 95 z późn. zm.).

Wymogi w zakresie ochrony fizycznej Kancelarii Tajnych określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie organizacji kancelarii tajnych (Dz.U.99.18.156).

Zarządzenie 3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu postępowania z materiałami archiwalnymi i inną dokumentacją w resorcie obrony narodowej.

Zarządzenie Szefa Sztabu Generalnego WP Nr 56/Sztab., z dnia 13.10.1988 r.

Netografia

Kalif bez przyszłości, wiadomosci.onet.pl.

Kalifat Państwo Islamskie – spełniony sen Al Kaidy, mpolska24.pl.

Czym jest Islamskie Państwo Iraku i Lewantu?, politykaglobalna.pl.

Czy Państwo Islamskie jest państwem?, politykaglobalna.pl.

Endnotes

¹ L. Balcerowicz jeszcze w latach 1980–1981 kierował zespołem młodych ekonomistów pracującym nad programem zmian ustrojowych w gospodarce w obliczu upadku gospodarki scentralizowanej.

² „Migracja – wędrownica, ruch ludności mający na celu zmianę miejsca pobytu na stałe lub okresowo, zarówno w obrębie kraju, jak i z jednego kraju do drugiego; przeniesienie się, przesiedlanie się ludności”. *Słownik wyrazów obcych*. Wydawnictwo Naukowe PWN sp. z o.o. Warszawa 1995. Wydanie I.

³ „Imigrant – cudzoziemiec osiedlający się w jakimś kraju; osiedleńca (niem. *immigrant*, fr., ang. *immigrant*, wg starszego emigrant)”. Ibidem. Warszawa 1995. Wydanie I.

⁴ Państwo Islamskie (PI), 2006–2013 Islamskie Państwo w Iraku, 2013–2014 Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie [1] (arab. *ĠāDġāĠ ĠāĠŌāĠāĠ Ġī ĠāŪŪĠĠ ĠĠāŌĠā*, Ad-Daula al-Islamiyya fi al-Irak wa-asz-Szam; ang. Islamic State of Iraq and Sham, ISIS; Islamic State of Iraq and the Levant, ISIL) – salaficka organizacja terrorystyczna oraz samozwańczy kalifat ogłoszony w 2014 roku na terytorium państwowym Iraku i Syrii. Państwo Islamskie to nie tylko ugrupowanie, ale również dżihadystyczne quasi-państwo [2][3][4][5]. 1. Państwo Islamskie, encyklopedia.pwn.pl., 2. Kalif bez przyszłości, wiadomosci.onet.pl., 3. Kalifat Państwo Islamskie – spełniony sen Al Kaidy, mpolska24.pl., 4. Czym jest Islamskie Państwo Iraku i Lewantu?, politykaglobalna.pl., 5. Czy Państwo Islamskie jest państwem?, politykaglobalna.pl.

⁵ Jako pierwszy dekomunizację i desowietyzując zapowiadał Jan Parys – minister ON w rządzie Jana Olszewskiego.

⁶ Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. Tekst ujednolicony po zmianie z 15 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 95 z późn. zm.). Rozdział 1. Przepisy ogólne, art. 1.

⁷ Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. Tekst ujednolicony po zmianie z 15 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 95 z późn. zm.).

Rozdział 1. Przepisy ogólne, art. 1:

„1. Ustawa określa zasady ochrony informacji, które wymagają ochrony przed nieuprawnionym ujawnieniem, jako stanowiące tajemnicę państwową lub służbową, niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania, także w trakcie ich opracowania, zwanych dalej «informacjami niejawnymi», a w szczególności:

- 1) organizowania ochrony informacji niejawnych;
- 2) klasyfikowania informacji niejawnych;
- 3) udostępniania informacji niejawnych;
- 4) postępowania sprawdzającego, w celu ustalenia, czy osoba nim objęta daje rękojmię zachowania tajemnicy, zwanego dalej «postępowaniem sprawdzającym»;
- 5) szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych;
- 6) ewidencjonowania, przechowywania, przetwarzania i udostępniania danych uzyskiwanych w związku z prowadzonymi postępowaniami o ustalenie rękojmi zachowania tajemnicy, w zakresie określonym w ankiecie bezpieczeństwa osobowego oraz w kwestionariuszu bezpieczeństwa przemysłowego;
- 7) organizacji kontroli przestrzegania zasad ochrony informacji niejawnych;
- 8) ochrony informacji niejawnych w systemach i sieciach teleinformatycznych”.

⁸ Ibidem, art. 34.

⁹ Ponadto w ABO znajdowały się oświadczenia o następującej treści: – „Oświadczam, iż wypełniłem (-am) ankietę osobiście, zgodnie ze swoją wiedzą, świadom (-a), że każde fałszywe stwierdzenie lub pominięcie istotnego faktu będzie wystarczającym powodem do wstrzymania postępowania sprawdzającego i może stanowić podstawę odmowy wydania mi poświadczenia bezpieczeństwa”.

– „Oświadczam, że zgadzam się na przeprowadzenie wobec mnie postępowania sprawdzającego według przepisów ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 7 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.); wyrażam zgodę na przetwarzanie, w rozumieniu art. 7 pkt 2 tej ustawy, moich danych osobowych zawartych w niniejszej ankiecie, z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających w tym zakresie z wymienionej ustawy o ochronie informacji niejawnych”.

¹⁰ Ibidem, „Rozdział 5. Dostęp do informacji niejawnych. Postępowania sprawdzające. Art. 38. 1. Poszerzone postępowanie sprawdzające prowadzi właściwa służba ochrony państwa na pisemny wniosek osoby upoważnionej do obsady stanowiska. Postępowanie to obejmuje:

- 1) czynności, o których mowa w art. 37 ust. 4 pkt 1 i 3;

2) sprawdzenie w ewidencjach i kartotekach niedostępnych powszechnie danych zawartych w ankiecie; z przełożonymi osoby sprawdzanej oraz z innymi osobami, jeżeli jest to konieczne na podstawie uzyskanych informacji o osobie sprawdzanej (...);

5) w uzasadnionych przypadkach sprawdzenie stanu i obrotów na rachunku bankowym w trybie art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. k ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) oraz zadłużenia osoby sprawdzanej, a w szczególności wobec Skarbu Państwa, jeżeli jest to konieczne w celu sprawdzenia danych zawartych w ankiecie; przepisy art. 82 § 1 i 2 oraz art. 182 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199) oraz art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 65, z późn. zm.) stosuje się odpowiednio.

2. Wywiad, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, przeprowadzają służby ochrony państwa i stosują w tym zakresie odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) i wydane na jego podstawie przepisy dotyczące wywiadu środowiskowego.

Art. 39. Specjalne postępowanie sprawdzające prowadzi właściwa służba ochrony państwa na pisemny wniosek osoby upoważnionej do obsady stanowiska. Postępowanie to obejmuje czynności, o których mowa w art. 37 ust. 4 pkt 1 i w art. 38 ust. 1 pkt 2–5, a ponadto:

1) rozmowę z osobą sprawdzaną;

2) rozmowę z trzema osobami wskazanymi przez osobę sprawdzaną w celu potwierdzenia tożsamości tej osoby oraz innych informacji o osobie sprawdzanej”.

¹¹ Ibidem, Rozdział 5. Dostęp do informacji niejawnych. Postępowania sprawdzające, Art. 35, Ppkt 4 i 4a.

¹² Po wprowadzeniu zmian w Ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych przedłużono okresy ważności poświadczeń bezpieczeństwa, m.in.: z 5 lat do 7 lat w przypadku dostępu do informacji „tajnych” oraz z 3 lat do 5 lat w przypadku dostępu do informacji „ściśle tajnych”, Rozdział 5. Dostęp do informacji niejawnych, Art. 36, pp 2a. Powyższa zmiana była spowodowana brakiem kadr w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego w pionach (komórkach) postępowań sprawdzających.

¹³ D. Maroń, *Organizacje pozarządowe – fundament społeczeństwa obywatelskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław 2012, s. 154.

¹⁴ W czasach Związku Radzieckiego jedna trzecia firm przemysłu zbrojeniowego ZSRR znajdowała się na południowym wschodzie Ukrainy. Od chwili rozpadu Związku Radzieckiego w 1991 roku co prawda moce przerobowe ukraińskich firm zbrojeniowych zmniejszyły się do jednej piątej, ale Ukrainie udało się do dziś utrzymać swój

naukowy i ludzki potencjał w tej dziedzinie. Według informacji podanych przez ukraińskie Centrum Naukowo-Badawcze Wojska, Konwersji i Rozbrojenia w obecnej chwili 130 firm działających pod dachem koncernu „Ukroboronprom” oraz cały szereg prywatnych producentów broni zawdzięczały swą prosperitę głównie eksportowi. Ponad 45% eksportu broni szło do Azji, 30% do krajów WNP. Wartość ukraińskiego eksportu broni do Rosji wyniosła w 2013 roku 1,2 mld dolarów, co stanowiło jedną trzecią obrotów ukraińskiej branży zbrojeniowej.

- ¹⁵ Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. Tekst ujednolicony po zmianie z 15 kwietnia 2005 r., op. cit. Rozdział 1. Przepisy ogólne, art. 1:
„1. Ustawa określa zasady ochrony informacji, które wymagają ochrony przed nieuprawnionym ujawnieniem, jako stanowiące tajemnicę państwową lub służbową, niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania, także w trakcie ich opracowania, zwanych dalej «informacjami niejawnymi», a w szczególności:
- 1) organizowania ochrony informacji niejawnych;
  - 2) klasyfikowania informacji niejawnych;
  - 3) udostępniania informacji niejawnych;
  - 4) postępowania sprawdzającego, w celu ustalenia, czy osoba nim objęta daje rękojmię zachowania tajemnicy, zwanego dalej «postępowaniem sprawdzającym»;
  - 5) szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych;
  - 6) ewidencjonowania, przechowywania, przetwarzania i udostępniania danych uzyskiwanych w związku z prowadzonymi postępowaniami o ustalenie rękojmi zachowania tajemnicy, w zakresie określonym w ankiecie bezpieczeństwa osobowego oraz w kwestionariuszu bezpieczeństwa przemysłowego;
  - 7) organizacji kontroli przestrzegania zasad ochrony informacji niejawnych;
  - 8) ochrony informacji niejawnych w systemach i sieciach teleinformatycznych;
- (...)”
- ¹⁶ REGON (akronim od Rejestr Gospodarki Narodowej) – Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej, rejestr statystyczny prowadzony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Pod pojęciem REGON-u rozumiany jest także numer REGON, czyli dziewięciocyfrowy numer statystyczny podmiotu gospodarczego w powyższym rejestrze.
- ¹⁷ Numer Identyfikacji Podatkowej (NIP) – dziesięciocyfrowy kod służący do identyfikacji podatników w Polsce. Nadawany jest przez naczelnika urzędu skarbowego. Od 1 września 2011 r. osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej używają numeru PESEL jako identyfikatora podatkowego.
- ¹⁸ Krajowy Rejestr Sądowy (KRS) – rodzaj rejestru publicznego prowadzony przez wybrane sądy rejonowe i Ministerstwo Sprawiedliwości. KRS działa od 1 stycznia 2001 r. na podstawie ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym

(Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 z późn. zm.). Zastąpił istniejący poprzednio rejestr handlowy. W odróżnieniu od poprzedniego rejestru handlowego, którego poziom dostępności był ograniczony ze względów technicznych, Krajowy Rejestr Sądowy daje możliwość uzyskania informacji o każdym przedsiębiorcy podlegającym obowiązkowi wpisu do KRS w formie odpisu, wyciągu lub odpowiedniego zaświadczenia w kilkudziesięciu ekspozyturach Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego na terenie całego kraju.

- ¹⁹ PESEL – skrótowiec od nazwy „Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności”. Jest on prowadzony w Polsce od 1979 roku przez organy państwa na mocy ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 ze zm.) i zawiera dane osób przebywających stale na terytorium RP, zameldowanych na pobyt stały lub czasowy trwający ponad 3 miesiące, a także osób ubiegających się o wydanie dowodu osobistego lub paszportu, dla których odrębne przepisy przewidują potrzebę posiadania numeru PESEL.